

**Eduskunnan
pankkivaltuusmiesten
kertomus
vuodelta 1981**

Helsinki 1982

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSMIESTEN KERTOMUS
VUODELTA 1981**

*

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNNALLE**

HELSINKI 1982

Suomen Pankin toiminta

Vuoden 1981 taloudellinen kehitys

Korkeasuhdanne päättyi Suomessa vuonna 1981, jolloin kansainvälinen taantuma alkoi enenevässä määrin heikentää taloudellista kehitystä. Kokonaistuotanto oli vain prosentin suurempi kuin vuonna 1980. Työllisten määrä kasvoi edelleen; työttömyysaste nousi kuitenkin vuoden aikana ja oli keskimäärin runsaat 5 %. Vaikka inflaatiovauhti hidastuikin 10 prosenttiin, hintataso nousi silti keskimäärin lähes 12 %. Idänviennin voimakkaan kasvun ja raaka-aineentuonnin tuntuvan vähenemisen johdosta vaihtotaseen alijäämä supistui 1.7 mrd. markkaan.

Kansainvälisiä talousnäkyviä leimasi edelleen kysynnän heikentyminen, joka johtui raakaöljyn reaalihinnan noususta ja päättäväisestä inflaationvastaisesta talouspolitiikasta. OECD-maiden kokonaistuotannon kasvu jäi keskimäärin yhteen prosenttiin. Suomen viennille tärkeissä maissa kokonaiskysyntä lisääntyi vielä hitaammin kuin koko OECD-alueella, jossa kysynnän keskiarvoa nosti vuoden alkupuolella Yhdysvaltojen lyhytaikainen taloudellinen elpyminen, ja lännenviennin määrä supistui lähes 4 %. Maamme läntisillä markkina-alueilla jatkuneen matalasuhdanteen aiheuttamaa viennin supistumista kompensoi kuitenkin ripeästi kasvanut idänvientä, joten koko tavaraviennin määrä lisääntyi 3 %.

Metalliteollisuuden viennin voimakas kasvu perustuikin etupäässä Neuvostoliiton-toimituksiin, mutta myös toimitukset länteen lisääntyivät aiemman tilauskannan turvin huolimatta investointitoiminnan taantumisesta läntisissä teollisuusmaissa. Kulutustavarateollisuuden vienti kasvoi myös huomattavasti. Metsäteollisuustuotteiden, erityisesti sahatavaran vienti sen sijaan supistui jyrkästi, sillä kysyntä heikkeni ja edellisenä vuonna voitettuja markkinaosuuksia menetettiin naapurimaille. Palvelusten viennin kasvun hidastuminen edellisvuotisesta johtui lähinnä ulkomaisten rakennusprojektien lievästä vähenemisestä. Suomen ulkomaankauppahintojen nousu hidastui jonkin

verran edellisvuotisesta. Tuontihinnat kohosivat 12 % ja vientihinnat 11 %, joten vaihtosuhteen heikkeneminen jäi yhteen prosenttiin. Vuonna 1980 vaihtosuhte heikkeni lähes 5 %.

Totutusta suhdannekehityksestä poiketen kotimaisen kysynnän kasvu pysähtyi ja tuonti alkoi supistua vuoden 1981 alussa ennen viennin suhdannekäännettä. Yritysten kapasiteetin käyttöaste säilyi kuitenkin korkeana ja tulokehitys kohtuullisena. Investointiaktiiviteetti alkoi vuoden aikana selvästi hiljentyä, mutta sen vähenemistä hidasti mm. paperiteollisuuden suurten investointihankkeiden pitkä rakennusaika.

Yrityssektorin kiinteiden investointien painopiste oli edelleen kone- ja laiteinvestoinneissa. Rakennusinvestoinnit supistui selvästi sekä heikkenemässä olevien kysyntänäkyvien että elokuun loppuun asti voimassa olleen investointiveron vuoksi. Korkea kansainvälinen korkotaso ja odotukset alenevista raaka-ainehinnoista vähensivät varastoinvestointeja.

Verraten nopeana pysynyt inflaatio yhdessä verotuksen kiristymisen kanssa aiheutti kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kasvun pysähtymisen. Yksityinen kulutus kasvoi kuitenkin 1 ½ %. Heikentyneen reaalityulokehityksen ja edellisen vuoden rahoitusmarkkinakireyden vuoksi kotitalouksien asuintoiminnat supistui yli 3 %. Uusia asuinrakennustöitä aloitettiinkin selvästi vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Julkisen kysynnän lisäys pysyi likimain valtion ja kuntien keskusjärjestöjen välisen järjestelyasiakirjan mukaisena; julkiset kulutusmenot kasvoivat 3 ½ % ja julkisen sektorin hallinnolliset investoinnit 2 ½ %. Kuntien verotulojen nopean nimelliskasvun ja kunnallisten maksujen ja tariffien korotusten ansiosta kuntien rahoitusasema säilyi verraten keveänä. Veroäyrin keskimääräinen hinta oli lähes entisellään.

Kokonaistuotanto oli saavuttanut huippunsa jo vuoden 1980 jälkipuoliskolla. Vuoden 1981 aikana tuotanto ei juuri kasvanut mutta oli kuitenkin keskimäärin prosentin edellisvuotisesta.

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
<i>Suomen Pankin toiminta</i>	3	<i>Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita</i>	20
Vuoden 1981 taloudellinen kehitys	3	Tilintarkastus	20
Suomen Pankin rahapolitiikka	4	Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus ..	20
Rahapoliittiset toimenpiteet	4	Inventoinnit ja haarakonttorien tarkastukset ..	20
Eriyisrahoitusjärjestelyt	7	Längmanin rahastot	20
Suomen Pankin valuuttapolitiikka	8	Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto (SITRA)	21
Kehitys kansainvälisillä valuutta- ja rahoitusmarkkinoilla	8	Suomen Pankin ohjesäännön 4 ja 30 §:n muuttaminen	21
Valuuttakurssipolitiikka ja kotimaiset valuuttamarkkinat	9	Suostumus kiinteistön ostoon	21
Pitkäaikaiset pääomanliikkeet ja ulkomainen velka	10	Suostumus osakkeiden ostoon	22
Lyhytaikaiset pääomanliikkeet	12	Mortgage Bank of Finland Ltd:n lainanotto ..	22
Kahdenkeskiset maksujärjestelyt	12	Ulkomaisia asiamiespankkeja	22
Suomen Pankin tase ja tuloslaskelma	12	Ylemmän esimiestason palkkausluokat	22
Ulkomaat	12	Pääsopimus palvelussuhteen ehtojen määräämisestä Suomen Pankissa	22
Rahoituslaitokset	13	PES-sopimukset toimenhaltijain palkkauksesta ja ikälisistä	23
Julkinen sektori	14	PES-sopimus Suomen Pankin toimenhaltijain vuosilomasta	24
Yritykset	15	Muutoksia Suomen Pankin eläke- ja perhe-eläkemääräyksiin	24
Liikkeessä oleva raha ja talletustodistukset ..	15	Mvönnetyt avustukset ja eläkkeet	24
Suomen Pankin nettotase	16	Johtokunta	24
Setelinanto	16	Haarakonttorien valvojat	24
Tilinpäätös	16	Pankkivaltuusmiehet	25
		Tilintarkastajat	26

ISSN 0356-0449

Helsinki 1982. Valtion painatuskeskus

tista suurempi. Teollisuustuotanto lisääntyi vielä lähes 2 % erityisesti metalliteollisuuden voimakkaan kasvun ansiosta, mutta sekä maa- ja metsätalous että rakennustoiminta supistivat suuresti.

Tuonnin määrä laski 5 %. Tähän oli syynä kysynnän yleisen heikkenemisen ohella sen rakenteen muuttuminen yksityisen kulutuksen ja julkisen kysynnän suuntaan. Erityisen jyrkästi väheni raakaöljyn tuonti energian käytön tehostumisen ja muiden energiamuotojen käytön lisääntymisen ansiosta.

Työllisten määrä oli keskimäärin lähes 40 000 henkeä suurempi kuin vuonna 1980 ja ylitti täten edellisessä korkeasuhdanvaiheessa saavutetun tason. Osaltaan tähän oli vaikuttamassa Suomelle paluuvoittoiseksi kään- tynyt siirtolaisuus. Työvoimaosuus kasvoi vielä hieman. Työttömyysaste alkoi kuitenkin kesällä nousta ja oli vuoden lopulla jo yli 6 %. Vuoden 1981 keskimääräinen työttömyysaste oli runsaat 5 %.

Keväällä solmittu kaksivuotinen tulosopimus sekä heikkenevä kysyntä kotimaassa ja ulkomailla myötävaikuttivat kansantalouden inflaatiopaineiden vähenemiseen vuonna 1981. Vielä vuoden alkupuolella nopeana jatkuneen ulkomaankauppahintojen nousun vaikutukset kotimaisiin kustannuksiin hidastivat kuitenkin inflaation vaimenemista. Vuoden aikana kulutajaintaindeksin mukainen inflaatiövauhti hidastui 14 prosentista 10 prosenttiin, mutta keskimäärin hintataso oli 12 % edellisvuotista korkeampi.

Tavaraviennin arvo kohosi 14 %, sillä vienti Neuvostoliittoon kasvoi 60 %. Kun tavarantuonnin arvo nousi vain 5 %, supistui kauppataseen alijäämä korjauserät mukaan luettuina vuoden 1980 5.5 mrd. markasta 1.3 mrd. markkaan vuonna 1981. Alijäämä syntyi kokonaan lännenkaupassa, sillä bilateraalinen tavarakauppa oli ylijäämäinen. Palvelusten kaupassa syntyi runsaan 4 mrd. markan ylijäämä. Kun pääomakorvausten ja tulonsiirtojen taseen alijäämä oli 4.7 mrd. markkaa, tuli vuonna 1981 vaihtotaseen alijäämäksi 1.7 mrd. markkaa. Tämä oli 0.8 % bruttokansantuotteesta, kun vastaava suhteellinen vajaus vuonna 1980 oli 2.7 %.

Pitkäaikaisen pääoman tuonti lisääntyi tuntuvasti edellisvuotisesta, vaikka kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla vallinnut korkea korkotaso hillitsikin yritysten lainanottohalukkuutta suuren osan vuotta. Nostojen vilkastuttua vuo-

den lopulla pitkäaikaisen pääoman nettotuonti kohosi 2.5 mrd. markkaan. Edellisenä vuonna se oli ollut vain 0.2 mrd. markkaa. Valtion osuus vuoden 1981 ulkomaisten lainojen runsaaseen 8 mrd. markkaan kohonneista bruttonostoista oli noin kolmannes ja pitkäaikaisen pääoman nettotuonnista $\frac{4}{5}$.

Kauppataseen parantunut tasapaino sekä kotimaisten rahoitusmarkkinoiden keveneminen vähensivät lyhytaikaisen pääoman liikkeitä. Vuonna 1981 lyhytaikaisen pääoman nettotuonti oli miljardi markkaa eli kuudennes edellisvuotisesta. Tämä kertyi lähinnä yritysten kauppaluotoista, sillä valuuttapankkien ulkomainen nettoasema säilyi jokseenkin ennallaan.

Yhteensä ulkomaisen pääoman nettotuonti oli 1.8 mrd. markkaa vaihtotaseen alijäämää suurempi. Valuuttakurssimuutokset ja osoitetut erityiset nosto-oikeudet mukaan luettuina Suomen Pankin valuuttavaranto kasvoi 7.0 mrd. markasta 9.4 mrd. markkaan. Vaihdetta- va varanto supistui 0.3 mrd. markkaa ja sidottujen valuuttojen tiliasema parani 2.7 mrd. markkaa.

Maksutasekehitys kevensi kotimaisia rahoitusmarkkinoita loppukesään asti ja uudelleen marras—joulukuussa. Toisaalta valtiolle vuoden lopulla muodostunut kassaylijäämä hillitsi rahoitusmarkkinoiden kevenemistä. Liikepankkien nettovelka Suomen Pankille väheni 1.8 mrd. markasta 0.8 mrd. markkaan. Kassavarantotalletusten osittaisen purkamisen vuoksi keskuspankkirahoituksen käyttö supistui 1.9 mrd. markkaa. Pankkien luotonannon kasvunopeus hidastui syksyyn saakka mutta nopeutui vuoden lopulla siinä määrin, että kokonaiskasvuksi tuli 15 %. Ottolainauksen kasvu kiihtyi hieman tulonmuodostuksen heikkenemisestä huolimatta ja oli 16 %.

Suomen Pankin rahapolitiikka

Rahapolitiittiset toimenpiteet

Inflaation hillitsemiseksi kysyntää rajoittavaa politiikkaa jatkettiin vuoden 1981 alussa, vaikka suhdannekehitys alkoi heikentyä. Kevään aikana rahapolitiikkaa kevennettiin näköpiirissä olevan taantuman lieventämiseksi purkamalla kassavarantotalletuksia ja alentamalla päiväl- luottokorkoa. Kuitenkin pyrittiin välttämään sellainen rahamarkkinoiden keveys, joka olisi saattanut vaarantaa inflaation hidastumisen.

Rahapolitiikan kevennetty peruslinja säilytettiin muuttamattomana loppuvuoden ajan, mikä edellytti joitakin pienenhököjä keskuspankkirahoituksen ehtojen tarkistuksia.

Rahapolitiikkaa harjoitettiin pääasiallisesti säätelämällä liikepankkien keskuspankkirahoitusta¹ ja talletuspankkien velvoitusta pitää kassavarantotalletuksia Suomen Pankissa. Pääosa keskuspankkirahoituksesta myönnettiin päiväl- luottoina. Päiväl- luottomarkkinoiden helmikuussa 1980 käyttöön otettua, portaittaista lisäkorkoasteikkoa muutettiin kahdesti vuoden aikana. Päiväl- luottokoron ja lisäkorkoasteikon ohella päiväl- luottojen kustannuksiin vaikutti korontasausjärjestely, jonka tarkoituksena on alentaa valtiontalouden maksuvalmiuden vaihteluista päiväl- luottomarkkinoiden välityksellä liikepankeille aiheutuvia korkokustannuksia.

Seuraavassa tarkastellaan kertomusvuoden aikana tehtyjä rahapolitiittisia toimenpiteitä lähinnä aikajärjestyksessä.

Joulukuussa 1980 tehdyn päätöksen mukaisesti tammikuun aikana sovellettiin tilapäisesti 10 % alennettuja liikepankkien keskuspankkiluoton kiintiöitä. Helmikuun alusta kiintiöiden yhteismäärä palautui entisen suuruiseksi eli kuukausikeskiarvoltaan 600 milj. markkaan. Päiväl- luottojen lisäkorkorajat palautuivat vastaavasti ennalleen.

Huhtikuussa Suomen Pankki alensi kassavarantosopimukseen perustuvan talletusvelvollisuuden 4.6 prosentista 4.0 prosenttiin maaliskuun lopun ottolainauskannasta. Päätös tehtiin kassavarantosopimuksessa edellytetystä menettelystä poiketen taannehtivasti, sen jälkeen kun pankkilakon uhka oli väistynyt. Samassa yhteydessä talletusvelvollisuus huhtikuun lopun ottolainauskannasta alennettiin 3.6 prosenttiin. Toukokuussa Suomen Pankki alensi kassavarantovelvoitteen 3.0 prosenttiin.

Koska pankkilakon uhka lisäsi liikepankkien keskuspankkirahoitusta, korotettiin päiväl- luottojen lisäkorkorajoja jälkikäteen huhtikuun ajaksi kiintiöiden viisin- ja kahdeksankertaisista määristä 10 ja 13 kertaa kiintiöiden suuruisiksi.

Toukokuussa pankeille annettiin rahapolitiikan kevennetyn peruslinjan mukaiset uudet ohjeet lähiajan luottopolitiikasta. Samassa yhteydessä rahalaitoksille annettiin myös uudet

¹ Liikepankkien keskuspankkirahoituksen lasketaan pankkikohtaisiin kiintiöihin perustuva keskuspankkiluotto ja liikepankkien päiväl- luotot vähennettyinä liikepankkien päivätalletuksilla.

pysyväisluonteiset henkilöluotto-ohjeet. Luottopolitiittisissa ohjeissa todettiin, että korkeasuhdanteen huippu oli ohitettu ja että taantuman lieventämiseksi Suomen Pankki oli keventänyt rahapolitiikan linjaa. Kuitenkin haluttiin välttää sellainen rahamarkkinoiden keveys, joka voisi vaarantaa inflaation hidastumisen, minkä takia painotettiin, ettei politiikan perussävyyn ollut odotettavissa olennaisia lisämuutoksia. Rahalaitosten edellytettiin ensisijaisesti huolehtivan luotonannossaan kannattavan investointi- ja tuotantotoiminnan rahoituksesta. Asuntojen hankinnan rahoitukseen erityisesti suurissa asutuskeskuksissa kehoitettiin suhtautumaan pidättyvästi.

Uudet henkilöluotto-ohjeet, joilla määritettiin henkilöluottojen myöntämisen vähimmäisedellytykset, olivat eräiltä osin aikaisempia, maaliskuussa 1978 annettuja ohjeita väljemmät. Ohjeissa korostettiin erityisesti etukäteissäätämistä talletustilille luotonsaannin edellytyksenä. Henkilöluotto-ohjeiden mukaan saa ensiasunnon rahoituksessa luoton määrä olla enintään kolme kertaa ja asunnon vaihdon rahoittamisessa enintään kaksi kertaa niin suuri kuin etukäteissäätämällä koottu omarahoitusosuus.

Elokuussa Suomen Pankki teki periaatepäätöksen osallistumisesta Kehitysalue-rahaston rahoitukseen. Tämä todettiin käyttökelpoisimmaksi rahapolitiikan keinoksi tukea aluepolitiikkaa. Suomen Pankin rahoitusosuudella on tarkoitus pienentää KERAn toimintaan verrattain huonosti soveltuvan ulkomaisen rahoituksen osuutta.

Syyskuun alussa tiukennettiin päiväl- luottojen lisäkorkoasteikkoa siten, että neljän prosentin lisäkoron alkamisraja alennettiin kunkin pankin kiintiön viisinkertaisesta määrästä nelinkertaiseen määrään ja kymmenen prosentin lisäkoron alkamisraja kahdeksankertaisesta seitsenkertaiseen. Oheisissa asetelmissa ovat kertomusvuo-

Liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöt vuonna 1981, milj. mk

	1. 1.—31. 1.	1. 2.—
HOP	29.70	33.0
KOP	133.38	148.2
OKO	112.86	125.4
SKOP	137.70	153.0
SYP	122.58	136.2
ÅAB	3.78	4.2
Yhteensä	540.00	600.0

Liikepankkien päivälouottojen lisäkorkoasteikko vuonna 1981

	1. 1.—31. 1.	1. 2.—31. 3.	1. 4.—30. 4.	1. 5.—31. 8.	1. 9.—
Päivälouottojen lisäkoro- tön käyttöoikeus	5 x kiintiö	5 x kiintiö	10 x kiintiö	5 x kiintiö	4 x kiintiö
Lisäkoro- tön käyttöoikeus yhteensä, milj. mk	2 700.0	3 000.0	6 000.0	3 000.0	2 400.0
Käyttöoikeus 4 prosent- in lisäkoro- lla yhteensä, milj. mk	1 620.0	1 800.0	1 800.0	1 800.0	1 800.0
10 prosent- in lisäkoro- n alkamisraja yhteensä, milj. mk	4 320.0	4 800.0	7 800.0	4 800.0	4 200.0

den aikana sovelletut keskuspankkilouotto-
kiintiöt ja päivälouottojen lisäkorkoasteikot.

Koko keskuspankkirahoituksesta liikepan-
kit maksoivat vuonna 1981 nettomääräisesti
keskimäärin 11.6 prosenttia koron.¹ Vastaava
korko vuonna 1980 oli 12.4 %. Keskuspankki-
rahoituksen keskimääräisen koron ja perus-
koron välinen ero supistui edellisen vuoden
3.2 prosenttiyksiköstä 2.4 prosenttiyksikköön
vuonna 1981.

Päivälouottokorko, joka päivälouottojen lisä-
korkojen takia ei enää kuvaa marginaalirahoit-
uksen hintaa, pidettiin vuoden alussa 12.5
prosenttina, johon se oli noussut keväällä 1980.
Maaliskuun alussa päivälouottokorkoa alenneti-
ttiin puoli prosenttiyksikköä 12.0 prosenttiin
ja kuun puolivälin jälkeen edelleen 11.5 pro-
senttiin. Maaliskuun lopulla Suomen Pankki
muutti päivälouottopolitiikkaansa mahdollisen
pankkilakon varalta siten, että päivälouotto-
korko aleni lineaarisesti keskuspankkirahoituk-
sen kasvun myötä. Kun pankkilakon uhka al-
koi lakata kasvattamasta keskuspankkirahoituk-
sen määrää, siirryttiin jälleen kiinteään päivä-
louottokorkoon. Se asetettiin huhtikuun alku-
puolella 11.0 prosenttiin. Elokuun alussa päivä-
louottokorko korotettiin 11.5 prosenttiin. Tällä
tasolla se oli joulukuun puolivälin tienoille,
jolloin se väliaikaisesti alennettiin 11.0 prosent-
tiin.

Suomen Pankilla oli sijoituksia päivälouotto-
markkinoilla koko vuoden ajan. Päivälouottojen
kysyntä oli vuoden aikana keskimäärin 3 494
milj. markkaa ja päivävelvoitteiden tarjonta 1 333
milj. markkaa. Päivälouottokorko oli keskimää-

¹ Keskuspankkirahoituksen keskimääräistä korkoa
laskettaessa otetaan huomioon keskuspankkilouotto-
sta maksettu korko ja päivälouottomarkkinoiden käytön
liikepankeille aiheuttamat nettokustannukset.

rin 11.5 % ja luoton käyttäjien maksama korko
korontasauksen jälkeen ilman lisäkorkoja keski-
määrin 11.1 %.

Kassavarantovelvoite, jota kevään aikana
alennettiin yhteensä 1.6 prosenttiyksikköä, pi-
dettiin loppuvuoden ajan 3.0 prosenttina otto-
lainauksesta. Joulukuun lopussa kassavaranto-
talletuksia oli 2 492 milj. markkaa, joka oli
825 milj. markkaa vähemmän kuin edellisen
vuoden lopussa.

Valtiolle myytyjä talletustodistuksia oli ker-
tomusvuoden alussa liikkeessä 1 900 milj.
markkaa. Talletustodistusten määrä oli suurim-
millaan kevään aikana, jolloin se oli 2 600
milj. markkaa. Sen jälkeen se väheni ja oli
vuoden lopussa 1 600 milj. markkaa.

Rahapolitiikkaan läheisesti liittyviä valtio-
neuvoston toimenpiteitä olivat kertomusvuoden
aikana vienti- ja suhdannetalletuksia sekä in-
vestointivarausta ja investointiveroa koskevat
päätökset.

Valtioneuvosto päätti muuttuneen suhdanne-
tilanteen vuoksi lopettaa helmikuussa ja huhti-
kuussa tekemillään päätöksillä vientitalletusten
kantamisen, joka oli aloitettu kesäkuussa 1980.
Lokakuun lopussa valtioneuvosto päätti lisäksi
aientaa vientitalletusten palauttamisen yrityk-
sille tapahtuvaksi yhtenä eränä marraskuun 2.
päivästä 1981 lukien, kuitenkin viimeistään
tammikuun 4. päivänä 1982. Vientitalletuksia
palautettiin talletuskorko mukaan luettuna yh-
teensä 219 milj. markkaa vuoden loppuun men-
nessä.

Lokakuun alusta 1980 alkaen kerättyjen
suhdannetalletusten kantamisen valtioneuvosto
päätti lopettaa heinäkuun alusta. Samalla pää-
tettiin myös niiden palauttamisesta talletus-
velvollisille tammi- ja huhtikuussa 1982. Suh-
dannetalletuksia oli vuoden lopussa 143 milj.
markkaa.

Toukokuussa valtioneuvosto päätti, että
vuonna 1978 ja sitä ennen päättyneiltä tilikau-
silta tehtyjen investointivarausten ja -rahasto-
jen käyttöjakso alkaa lokakuun alusta 1981 ja
päätyy vuoden 1982 lopussa. Vuonna 1979
päätyneiltä tilikausilta tehdyt investointiva-
raukset ovat käytettävissä vuoden 1982 aikana
ja vastaavasti vuonna 1980 ja ennen 1. 4. 1981
päätyneiltä tilikausilta tehdyt investointiva-
raukset 1. 5. 1982—30. 4. 1983. Joulukuussa
valtioneuvosto muutti päätöstä siten, että
vuonna 1979 ja 1980 sekä ennen 1. 4. 1981
päätyneiltä tilikausilta tehtyjen investointi-
varausten käyttöjakso on yhdenmukainen eli
tammikuun alusta 1982 huhtikuun loppuun
1983. Yhteensä kyseisiin varauksiin ja rahas-
toihin liittyviä, Suomen Pankkiin tehtyjä in-
vestointitalletuksia vapautettiin edellä maini-
tuilla päätöksillä 1 365 milj. markkaa. Vuo-
den 1981 loppuun mennessä niistä oli nostettu
25 milj. markkaa.

Investointiveroa, joka oli määrätty erälle
talonrakennustolle 3. päivästä marraskuuta
1980 alkaen, päätettiin valtioneuvoston touko-
kuussa tekemän päätöksen mukaan kantaa
syyskuun alusta lukien vain rakentamisesta,
joka tapahtuu Espoon, Helsingin, Kauniaisten
ja Vantaan kaupungissa.

Suomen Pankin huhtikuussa 1978 valtiolle
myöntämää 700 milj. markan lainaa kuoleteti-
ttiin yhteensä 158 milj. markkaa ja sen määrä
vuoden 1981 lopussa oli 354 milj. markkaa.

Erityisrahoitusjärjestelyt

Kotimaisten toimitusten (KTR-luotot), ly-
hytaikaisten vientilouottojen ja uusvientilouotto-
jen rahoituksen ehtoihin tehtiin vuoden aikana
eräitä pienehköjä muutoksia. Suomen Pankin
osuus järjestelyjen luottokannasta oli vuoden
lopussa yhteensä 3 901 milj. markkaa eli noin
neljänneksen suurempi kuin vuotta aiemmin.

KTR-luotoilla rahoitetaan kotimaisen teolli-
suuden pääomatavaratoimituksia kotimaisille
tilaajille. Rahoitusjärjestelyn tarkoituksena on
turvata suomalaisille yrityksille ulkomaisten
valmistajien kanssa tasaveroiset rahoitukselliset
kilpailuedellytykset kotimaan markkinoilla. Jär-
jestelyyn osallistuvat Suomen Pankki, liike-
pankit ja Postipankki. KTR-luotosta peritään
Suomen Pankin peruskorko, joka oli koko vuo-
den 9 ¼ %. Suomen Pankin osuus kauppahin-
nan luototettavasta osasta pidettiin ennallaan
50 prosenttina. Järjestelyn muihin ehtoihin

tehtiin eräitä teknisluonteisia muutoksia ja
markkamääräisiä tarkistuksia.

Investointikysynnän hidastumisen vuoksi
KTR-luottoja varattiin selvästi vähemmän kuin
edellisenä vuonna. Tehdyistä 1 554 milj. mar-
kan varauksista oli metsäteollisuuden koneiden
osuus 49 %. Vuoden päättyessä luotonvarauk-
sia oli voimassa 2 034 milj. markkaa. KTR-
luottojen nostoihin investointiaktiiviteetin laan-
tuminen ei vuoden aikana ehtinyt vaikuttaa.
Luottoja nostettiin yhteensä 1 896 milj. mar-
kaa eli 27 milj. markkaa enemmän kuin edel-
lisenä vuonna. Vuoden lopussa koko KTR-
luotokanta oli 4 435 milj. markkaa, joka oli
925 milj. markkaa enemmän kuin vuotta aiem-
min. Tästä Suomen Pankin rahoitusosuus oli
2 111 milj. markkaa.

Lyhytaikaisten vientilouottojen rahoitusjärjes-
tely on tarkoitettu vaihdettavina valuuttoina
maksettavan viennin yhteydessä ulkomaiselle
ostajalle myönnetyn, enintään 24 kuukauden
vientilouoton rahoittamiseen. Rahoitusjärjestelyn
ehdot pidettiin vuoden aikana ennallaan. Ra-
hoituksesta yrityksiltä perittävä korko oli
8 ½ % enintään 12 kuukauden vientitoimi-
tuksissa ja 9 % yli 12 kuukauden vientitoimi-
tuksissa.

Lyhytaikaisten vientilouottojen rahoitusjärjes-
telyn luotokanta, rahoitusyhtiöille myönnetty
vientifactoring-rahoitus mukaan luettuna, kas-
voi vuoden aikana 16 % ja oli vuoden lopussa
1 250 milj. markkaa. Vuoden lopussa koko
luotokannasta oli metallituote- ja konepaja-
teollisuuden osuus 46 %, metalliteollisuuden
13 % sekä tekstiili-, vaatetus- ja nahkateolli-
suuden 8 %. Rahoitusta käytti vuoden lopussa
722 yritystä.

Uusvientilouotoilla rahoitetaan pienen ja kes-
kisuuren teollisuuden viennin kasvusta aiheu-
tuvaa valmistusenaikaisen käyttöpääoman tar-
vetta. Kesäkuun alussa nostettiin uusvienti-
luottoon oikeutettujen yritysten liikevaihto-
raja 200 milj. markkaan ja uusvientilouoton
yrityskohtainen enimmäismäärä 5 milj. mar-
kaan. Rahoittajapankin uusvientilouotosta pe-
rimä korko oli 8 ½ %. Uusvientilouottojen
luotokanta kasvoi vuoden aikana vajaat 20 %
ja oli vuoden päättyessä 540 milj. markkaa.
Metalli- ja konepajateollisuuden osuus luotto-
kannasta oli 26 %, tekstiili- ja vaatetusteolli-
suuden 32 % ja turkistarhaukselle myönnetyn
kausiluoton osuus 11 %. Uusvientilouottoasiak-
kaita oli vuoden päättyessä yhteensä 2 148,
joista turkistarhaajia 1 395.

Suomen Pankin valuuttapolitiikka

Kehitys kansainvälisillä valuutta- ja rahoitusmarkkinoilla

Kansainväliset valuuttamarkkinat olivat vuonna 1981 edelleen epävakaita ja tärkeimpien valuuttojen kurssit muuttuivat huomattavasti. Valuuttamarkkinoiden rauhattomuus johtui ennen kaikkea dollarin korkotason suurista muutoksista. Lisäksi useat poliittiset tekijät vaikuttivat markkinoihin.

Yhdysvaltojen rahapolitiikka perustui edelleen rahamäärän kasvun säätelyyn ja sen johdosta dollarikorot heilahtelivat parin edellisen vuoden tapaan jyrkästi. Vuoden alussa yhdysvaltalaisen pankkien parhailta asiakkailtaan veloittama korko, ns. prime rate, oli 21,5 % mutta laski jo keväällä 17 prosenttiin. Melkein yhtä korkeaksi, 20,5 prosenttiin, korkotaso nousi kesällä ja aleni tämän jälkeen tasaisesti vuoden loppua kohti alle 16 prosenttiin. Euromarkkinoilla dollarin talletuskorko seurasi pääpiirteisään Yhdysvaltojen kotimaisen korkotason kehitystä. Myös muiden valuuttojen korot muuttuivat euromarkkinoilla huomattavasti edellisvuotista enemmän.

Korkoerojen muutokset erityisesti Yhdysvaltojen ja Saksan liittotasavallan välillä säätelivät valuuttojen kurssikehitystä selvästi syysyn saakka. Koska Yhdysvaltojen korkotaso nousi suhteessa useiden maiden maiden korkotason, dollarin kurssi kohosi muihin valuuttoihin nähden. Vuoden alkupuolella dollaria tukivat lisäksi melko myönteiset odotukset Yhdysvaltojen uuden hallituksen talouspolitiikan vaikutuksista. Vuoden loppua kohti odotukset kuitenkin muuttuivat varovaisemmiksi, mikä osaltaan aiheutti dollarikurssin laskun. Elokuusta lähtien dollarikorot alenivat melko nopeasti. Dollarin kurssia tukivat mm. odotukset korkojen uudesta noususta.

Epäedullisen korkoeron vuoksi Saksan marka heikkeni dollariin nähden koko alkuvuoden. Loppukesästä lähtien Saksan marka kuitenkin vahvistui mm. Liittotasavallan myönteiseksi kääntyneen vaihtotasekehityksen johdosta. Myös Sveitsin frangi ja Japanin jeni heikkenivät dollariin nähden vuoden alkupuoliskolla mutta vahvistuivat elokuusta lähtien huomattavasti enemmän kuin muut valuutat. Sveitsin frangin vahvuus johtui mm. maan suhteellisen korkeasta korkotasosta, kun taas Japanin jeniä tuki suotuisa vaihtotasekehitys. Eng-

lannin puntaa heikensivät sen sijaan epäilyt harjoitetun talouspolitiikan tehokkuudesta, joskin korkeana pysynyt punnan korkotaso nosti sen kurssia kertomusvuoden lopussa. Ruotsin kruunu devalvoitiin 10 % syyskuun 14. päivänä.

Euroopan valuuttajärjestelmässä (EMS) Ranskan frangin heikkeneminen yhdessä Saksan markan vahvistumisen kanssa johti lokakuussa sisäisen kurssirakenteen tarkistukseen. Saksan marka ja Hollannin floriini revalvoitiin 5,5 % suhteessa Tanskan kruunuun, Belgian ja Luxemburgin frangiin sekä Irlannin puntaan. Ranskan frangi ja Italian liira devalvoitiin näihin valuuttoihin nähden 3 %.

Kullan hinnan lasku jatkui kansainvälisillä markkinoilla. Kun hinta vielä edellisen vuoden lopussa oli 588 dollaria unssilta, oli se kertomusvuoden päättyessä enää 400 dollaria.

Tärkeimmän lainavaluutan, Yhdysvaltain dollarin, korkeasta korkotasosta huolimatta lainaustoiminta kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla lisääntyi vuonna 1981 merkittävästi edellisvuotisesta. Euroluottojen ja ulkomaisten obligaatioemissioiden yhteismäärä nousi arviolta runsaaseen 180 mrd. dollariin, kun se vuotta aiemmin oli noin 120 mrd. dollaria. Kasvu johtui OPEC-maiden vaihtotaseen ylijäämästä aiheutuneiden rahoitusvirtojen lisäksi Yhdysvaltojen ja Kanadan korkeaa korkotaso alemmista eurokoroista sekä hyvistä luotonsaantimahdollisuuksista, jotka houkuttelivat näiden maiden lainanottajia euromarkkinoille. Öljyä tuovien kehitysmaiden luotonotto kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta lisääntyi, kun taas teollisuusmaiden, Yhdysvaltoja ja Kanadaa lukuun ottamatta, luotonotto hieman väheni. Sosialististen maiden luotonotto puolestaan pysytteli edellisvuoden tapaan melko vähäisenä.

Alkuvuoden korkeat dollarikorot hillitsivät lainaustoimintaa obligaatiomarkkinoilla niin Yhdysvalloissa kuin euromarkkinoillakin. Euromarkkinoilla lainaustoiminta lisääntyi puolestaan nopeasti amerikkalaisten lainanottajien hyväksytyä vallitsevan korkotason. Vuoden lopulla myös Yhdysvaltojen obligaatiomarkkinat elpyivät korkojen alettua selvästi laskea. Muilla tärkeillä pääomamarkkinoilla ulkomaisten obligaatioemissioiden määrä pysyi suunnilleen muuttumattomana lukuun ottamatta Saksan liittotasavaltaa, jossa se väheni edellisvuotisesta selvästi, ja Japania, jossa se kasvoi yli kaksinkertaiseksi. Kaikkiaan noin 50 mrd. dollariin kohonneista ulkomaista obligaatioemis-

sioista oli euro-obligaatioita arviolta runsaat 30 mrd. dollaria.

Vaihtuvakorkoiset euroluotot kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden suurimpana lainaryhmänä tulivat entistä merkittävämmiksi ja pysyivät varsinkin eri maiden julkista sektoria edustavien lainanottajien tärkeänä ulkomaisena rahoituslähteenä. Lainahdot eivät kertomusvuoden aikana sanottavasti muuttuneet. Hyville lainanottajille ehdot pysyivät edelleen edullisina, kun taas vähemmän luottokelpoisten lainanottajien kustannukset joissakin tapauksissa nousivat. Korkea korkotaso vaikeuttanee eräiden suuresti velkaantuneiden maiden rahoitusmahdollisuuksia lähivuosina ja nopeuttanee neuvotteluja näiden maiden luottojen uudelleenjärjestelyistä.

Valuuttakurssipolitiikka ja kotimaiset valuuttamarkkinat

Kotimaiset valuuttamarkkinat olivat kertomusvuoden aikana vakaat vaikkakin ajoittain vilkkaat. Suomen Pankin koko valuuttavarann-

to kasvoi vaihdettavan valuuttavarannon vähäisestä laskusta huolimatta. Kuukauden lopun vaihdettava valuuttavaranto oli pienimmillään marraskuussa, 6 653 milj. markkaa, ja suurimmillaan huhtikuussa, 8 399 milj. markkaa.

Valuuttaindeksin kuukausikeskiarvo pidettiin koko vuoden pisteluvussa 113,1, johon Suomen Pankin johtokunta päätti sen asettaa maaliskuussa 1980. Valuuttaindeksin vaihtelualueen rajoina olivat edelleen pisteluvut 112,0 ja 119,0. Ruotsin kruunun devalvointi syyskuussa enempää kuin Euroopan valuuttajärjestelmän kurssirakenteen korjaukset lokakuussa ei aiheuttanut paineita kotimaisilla valuuttamarkkinoilla.

Suomen Pankin noteeraamien valuuttojen markkaurssin muutokset johtuivat yksinomaan kansainvälisen kurssirakenteen muutoksista. Edellisen vuoden lopun myyntikurssiin verrattuna dollarin markkaurssi oli kertomusvuoden lopussa vahvistunut 13,4 % ja ruplan markkaurssi 8,8 %. Ruotsin kruunun markkaurssi puolestaan heikentyi 10,3 %, Englannin punnan 9,2 % ja Saksan markan 1,1 %. Loka-

Valuuttojen käteismyyntikurssit vuosien 1980 ja 1981 lopussa, mk

Valuuttalaji	31. 12. 1980	31. 12. 1981
New York	USD ¹ 3.849	4.366
Montreal	CAD ¹ 3.240	3.685
Lontoo	GBP ¹ 9.216	8.370
Dublin	IEP ¹ 7.350	6.884
Tukholma	SEK 88.20	79.15
Oslo	NOK 74.75	75.50
Kööpenhamina	DKK 64.60	60.00
Frankfurt a. M.	DEM 196.70	194.60
Amsterdam	NLG 180.40	177.40
Bryssel	BEC ² 12.290	11.480
	BEL ³ 12.260	10.450
Zürich	CHF 217.90	243.60
Pariisi	FRF 85.45	77.10
Rooma	ITL 0.420	0.369
Wien	ATS 27.75	27.82
Lissabon	PTE 7.45	6.85
Madrid	ESP 4.88	4.53
Tokio	JPY 1.898	1.993
Reykjavik	ISK 0.66	53.80
Moskova, clearing	SUR ¹ 5.701	6.202

¹ Yhdeltä yksiköltä, muut 100 yksiköltä.

² Kaupallinen kurssi.

³ Ei-kaupallinen kurssi.

kuussa Suomen Pankki muutti ruplan noteerausmenettelyä aiempaa joustavammaksi. Tämä on tasoitannut ruplan markkakurssin kehitystä.

Kertomusvuoden aikana Suomen Pankki ei osallistunut vaihdettavien valuuttojen termiini-markkinoiden toimintaan. Suomen Pankki sovelsi edelleen valuuttapankeille asettamia pankkikohtaisia kokonaisvaluuttapositionarajoja, joissa pankkien avista- ja termiiniposition yhteissummasta tulee päivittäin pysyä. Termiini-markkinat olivat pääosiltaan vakaat ja ajoittain varsin vilkkaat. Vuoden loppua kohti termiini-kurssit lähestyivät laskennallisen korkopariteetin edellyttämää tasoa ja valuuttapankkien nettoterminisaatatavat vähenivät. Syyskuun alusta laajennettiin terminointioikeus koskemaan myös pankkien myöntämiä kotimaisia valuuttamääräisiä luottoja. Ruplastermiinien käyttö Neuvostoliiton-kaupassa kasvoi kertomusvuoden aikana merkittävästi. Suomen Pankilla oli vuoden lopussa ruplamääräisiä terminisaatavia 439 milj. ruplaa ja velkoja 15 milj. ruplaa.

Suomen Pankin vaihdettava valuuttavaranto oli vuoden lopussa 7 458 milj. markkaa eli 340 milj. markkaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Kultavaranto lisääntyi 309 milj. markkaa kultaostojen takia. Vaihdettavat valuutat vähenivät nettomääräisesti 178 milj. markkaa 3 645 milj. markkaan ja ulkomaiset joukkovelkakirjat 720 milj. markkaa 1 405 milj. markkaan. Suomen Pankin sidottujen valuuttojen nettomäärä muuttui 757 milj. markan velasta 1 909 milj. markan saatavaksi.

Vuosina 1975 ja 1976 Kansainväliseltä valuuttarahastolta nostettuja öljyluottoja kuolettiin vuoden aikana 72 milj. markkaa. Niitä oli siten vuoden lopussa käytössä 265 milj. markkaa.

Vuoden 1981 päättyessä Suomen Pankilla oli ulkomaisten pankkien kanssa valmiiksi neuvoteltuja, valuuttavarannon tukemiseen tarvittaessa käytettävissä olevia luottovaruksia yhteensä 1 500 milj. Yhdysvaltain dollaria. Luottovarausten määrä nousi vuoden aikana

150 milj. Yhdysvaltain dollaria. Kertomusvuoden aikana luottovarausten käyttöön ei jouduttu turvautumaan.

Pitkäaikaiset pääomanliikkeet ja ulkomainen velka

Pitkäaikaista pääomaa tuotiin vuonna 1981 edellisvuotista huomattavasti enemmän. Vuoden alkukuukausina koko pääomantuonti tosin oli melko vähäistä. Valtio oli tuolloin suurin pääoman nettotuojaja. Pääomantuontia hillitsivät korkeat ulkomaiset korot, valuuttakurssien heilahtelut, kotimaisten rahamarkkinoiden hallittu keveys ja yritysten tulokehitys. Kesäkuukausina pääomantuonti vilkastui lähinnä eurodollarikoron laskun vaikutuksesta. Vuoden viimeisinä kuukausina yleinen ulkomaisen korkotason lasku yhdessä kotimaisen keskuspankkirahoituksen kustannusten kohoamisen kanssa joudutti pääomantuontia.

Yritysten pitkäaikaisen pääoman tuonnilla rahoitettiin pääasiassa paperiteollisuuden sekä kemian ja metalliteollisuuden investointeja. Valtio toi ulkomaista pääomaa huomattavasti edellisvuotista enemmän. Valtion nostot jakautuivat suhteellisen tasaisesti koko vuodelle, joskin suurimmat nostot ajoittuivat marraskuulle.

Suomen ulkomainen nettovelka kasvoi ennakkotietojen mukaan kertomusvuoden aikana 4.3 mrd. markkaa ja oli vuoden lopussa 32.3 mrd. markkaa. Pitkäaikainen nettovelka lisääntyi 4.3 mrd. markkaa, kun taas lyhytaikaisen nettovelan määrä ei sanottavasti muuttunut. Pitkäaikaisen nettovelan kasvuun vaikuttivat ensisijaisesti ulkomailta nostetut uudet rahoituslainat. Yritysten tuontivelka kasvoi, mutta kun valuuttapankkien lyhytaikaiset ulkomaiset saatavat lisääntyivät, lyhytaikaisen ulkomaisen velan nettokasvu jäi kohtuulliseksi. Ulkomaisen nettovelan osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta pysyi entisellään ja oli vuoden lopussa 15.0 %. Suomen luottokelpoisuus kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla säilyi edelleen hyvänä.

Suomen ulkomainen velka vuosien 1978—1981 lopussa, milj. mk

	1978	1979	1980	1981
Pitkäaikainen bruttovelka ¹	35 444	35 371	36 522	42 554
Pitkäaikainen bruttosaatava ¹	5 784	6 696	7 729	9 416
Pitkäaikainen nettovelka	29 660	28 675	28 793	33 138
Lyhytaikainen bruttovelka	15 166	19 489	31 178	35 400 ²
Lyhytaikainen bruttosaatava	19 974	24 467	31 987	36 200 ²
Lyhytaikainen nettovelka (+)/nettosaatava (—)	—4 808	—4 978	—809	—800 ²
Koko ulkomainen nettovelka	24 852	23 697	27 984	32 338 ²
— % BKT:sta markkinahintaan	17.8	14.6	15.0	15.0 ²

¹ Pitkäaikaisen velan ja saatavan saldot on laskettu saldopäivämäärän kurssin mukaan.

² Ennakkotieto.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen bruttovelka kasvoi 6.0 mrd. markkaa 42.6 mrd. markkaan. Yritykset ja rahoituslaitokset toivat pääomaa nettomääräisesti vain 1.6 mrd. markkaa. Valtion nettopääomantuonti kasvoi sen sijaan huomattavasti ja oli 2.1 mrd. markkaa. Pitkäaikaisesta bruttovelasta oli vuoden lopussa Yhdysvaltain dollareina 45 %, Saksan markkoina 11 %, Sveitsin frangeina 11 % ja Japanin jeneinä 7 %. Loppuosa jakautui noin 20 valuutan kesken. Luottojen keskimääräinen maksuaika oli 5.3 vuotta.

Pitkäaikaista ulkomaista pääomaa nostettiin puolitoista kertaa niin paljon kuin edellisenä vuonna eli 8.7 mrd. markkaa. Tästä suomalaiset obligaatioemissiot ulkomailta olivat 2.3 mrd. markkaa. Ulkomailta nostettiin seuraavat 10 suomalaista obligaatiolainaa:

Suomen valtio	100 milj.	DEM
Suomen valtio	20 mrd.	JPY
Suomen valtio	50 milj.	GBP
Suomen valtio	100 milj.	USD
Suomen valtio	100 milj.	DEM
Suomen Vientiluotto Oy ..	15 milj.	GBP
Suomen Vientiluotto Oy ..	50 milj.	USD
Teollistamisrahasto Oy	5 mrd.	JPY
Suomen Teollisuuspankki Oy	50 milj.	CHF
Enso-Gutzeit Oy	60 milj.	NLG

Pitkäaikaisia tuontiluottoja nostettiin hieman enemmän kuin edellisenä vuonna eli 0.9 mrd. markkaa.

Pitkäaikaista bruttovelkaa kuolettiin 4.9 mrd. markkaa eli jonkin verran enemmän kuin vuonna 1980. Kuoletuksista oli ennen aikaisia takaisinmaksuja 1.0 mrd. markkaa. Korkomenot kasvoivat viidenneksen ja olivat 3.9 mrd. markkaa. Rahoituslainojen painotettu keskikorko nousi noin 11 prosenttiin. Edellisenä vuonna se oli ollut 9.6 %.

Ulkomaisten yritysten suorat sijoitukset Suomeen kasvoivat nettomääräisesti 75 milj. markkaa eli jonkin verran vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden päättyessä Suomessa toimi 958 sellaista yritystä, joissa ulkomaisen omistuksen osuus oli yli 20 %.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen bruttosaatava kasvoi 21 % ja oli kertomusvuoden lopussa 9.4 mrd. markkaa. Noin puolet saatavakannasta oli vientiluottoja, joiden nettolisäys vuoden aikana oli 0.5 mrd. markkaa. Rahoituslainasaatatavat kasvoivat jonkin verran ja olivat vuoden päättyessä 0.4 mrd. markkaa. Kehitysluottosaatatavat lisääntyivät ja niiden kanta vuoden päättyessä oli 88 milj. markkaa.

Suomalaisten yritysten suorat sijoitukset ulkomaille kasvoivat nettomääräisesti 599 milj. markkaa eli jonkin verran enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden päättyessä ulkomailta oli 1 095 sellaista yritystä, joissa suomalaisen omistuksen osuus oli yli 20 %.

Suomen Pankki päätti myöntää Citibank N.A.:lle pääomantuontiluvan valtioneuvoston hyväksytyä sen hakemuksen perustaa tytäryhtiön Suomen Pankille oli jätetty lisäksi kaksi muu-

ta ulkomaisen tytä pankin pääomantuontilupa koskevaa hakemusta.

Lyhytaikaiset pääomanliikkeet

Vuoden ensimmäisinä kuukausina lyhytaikaisen pääoman nettotuonti jäi ennustettua pienemmäksi. Tähän vaikuttivat korkeat korot sekä tuonnin hitaasta kasvusta ja viennin vilkkaudesta johtunut kauppataseen ylijäämä. Alkukuukausina pankkien lyhytaikaista ulkomaisesta velkaa ylläpitivät lähinnä valuuttaterminisaatavien kattamiseksi otetut valuuttatalletukset. Loppuvuodesta pankkien nettovelka alkoi supistua, kun ulkomaankaupan kasvu hidastui ja kotimaiset rahoitusmahdollisuudet parantivat.

Toimitusluottolina lyhytaikaista pääomaa tuotiin nettomääräisesti yhteensä 0.9 mrd. markkaa. Pankkien tuomasta lyhytaikaisesta pääomasta, 1.4 mrd. markasta, käytettiin 0.8 mrd. markkaa vientisaatavien jälleenrahoittamiseen.

Kahdenkeskiset maksujärjestelyt

Suomella oli vuoden 1981 lopussa clearingmaksusopimukset Neuvostoliiton, Bulgarian, Romanian, Saksan demokraattisen tasavallan, Kiinan ja Unkarin kanssa. Clearingmaksusopimukset Puolan ja Tšekkoslovakian kanssa ovat yhä muodollisesti voimassa, mutta käytännössä on jatkettu kokeilua, jonka mukaan maksuissa käytetään vaihdettavia Yhdysvaltain dollareita.

Suomen ja Romanian välillä allekirjoitettiin 30.10.1981 uusi pitkäaikainen kauppasopimus, jonka mukaan clearingmaksusopimus lopetettiin ja maiden välisessä maksuliikkeessä siirryttiin käyttämään vaihdettavia valuuttoja vuoden 1982 alusta.

Suomen ja Bulgarian välillä allekirjoitettiin 19.8.1981 uusi maksusopimus, joka tuli voimaan vuoden 1982 alusta. Asiakirjassa sovittiin

tiin luottorajan korottamisesta 3 milj. Yhdysvaltain dollariin sekä luottorajan ylittävän velan automaattisesta tasoitusmenettelystä. Jos velkasaldo ylittää vuoden vaihteessa luottorajan, ylittävä osuus maksetaan vaihdettavina Yhdysvaltain dollareina.

Vuoden 1981 aikana korotettiin Suomen ja Neuvostoliiton välisen clearingtilin luottoraja 150 milj. ruplaan sekä Suomen ja Kiinan välinen luottoraja 20 milj. markkaan.

Suomen Pankin tase ja tuloslaskelma

Ulkomaat

Suomen Pankin vaihdettava valuuttavaranto supistui vuoden 1981 aikana 340 milj. markkaa 7 458 milj. markkaan. Ulkomaiset joukkovelkakirjat vähenivät 720 milj. markkaa 1 405 milj. markkaan ja vaihdettavat valuuttasaamiset 155 milj. markkaa 3 686 milj. markkaan. Kultavaranto kasvoi 309 milj. markkaa joulukuussa suoritettujen kultaostojen takia. Muista vaihdettavan varannon eristä erityiset nosto-oikeudet lisääntyivät 235 milj. markkaa ja varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa kasvoi 14 milj. markkaa. Vaihdettava varanto pysyi koko vuoden varsin vakaana.

Sidottu valuuttavaranto kasvoi vuoden aikana 2 666 milj. markkaa, ja sidotuilla tileillä oli vuoden lopussa nettosaatavaa 1 909 milj. markkaa. Sidotut valuuttasaamiset lisääntyivät 1 756 milj. markkaa ja sidotut valuuttavelat vähenivät 910 milj. markkaa.

Suomen Pankin muut ulkomaiset saamiset, jotka käsittävät vain markkaosuuden Kansainvälisessä valuuttarahastossa, lisääntyivät 66 milj. markkaa 1 606 milj. markkaan. Suomen Pankin muut ulkomaiset velat kasvoivat 167 milj. markkaa 2 597 milj. markkaan, mikä johtui pääasiassa siitä, että osoitetut erityiset nosto-oikeudet nousivat 160 milj. markkaa 726 milj. markkaan lisäosoitusten vuoksi.

Ulkomaiset tilit milj. mk

	31. 12. 1980	31. 12. 1981	Muutos
Kulta	1 073	1 382	+ 309
Erityiset nosto-oikeudet	397	632	+ 235
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	380	394	+ 14
Ulkomaiset joukkovelkakirjat	2 125	1 405	- 720
Vaihdettavat valuutat	3 841	3 686	- 155
Sidotut valuutat	208	1 964	+ 1 756
Kulta- ja valuuttasaamiset	8 024	9 463	+ 1 439
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 540	1 606	+ 66
Muut ulkomaiset saamiset	1 540	1 606	+ 66
Ulkomaiset saamiset yhteensä	9 564	11 069	+ 1 505
Vaihdettavat tilit	18	41	+ 23
Sidotut tilit	965	55	- 910
Valuuttavelat	983	96	- 887
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit ..	1 864	1 871	+ 7
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	566	726	+ 160
Muut ulkomaiset velat	2 430	2 597	+ 167
Ulkomaiset velat yhteensä	3 413	2 693	- 720
Ulkomaiset nettosaamiset	6 151	8 376	+ 2 225

Suomen Pankin ulkomaiset nettosaamiset kasvoivat 2 225 milj. markkaa siten, että ulkomaiset saamiset lisääntyivät 1 505 milj. markkaa ja ulkomaiset velat vähenivät 720 milj. markkaa. Vuoden lopussa ulkomaiset nettosaamiset olivat 8 376 milj. markkaa.

Rahoituslaitokset

Suomen Pankilla oli vuoden lopussa nettovelkaa rahoituslaitoksille 107 milj. markkaa. Vuoden aikana saamiset rahoituslaitoksilta supistuivat 1 660 milj. markkaa 3 690 milj. markkaan ja velat rahoituslaitoksille kasvoivat 58 milj. markkaa 3 797 milj. markkaan. Liikepankkien keskuspankkirahoitus supistui 1 894 milj. markkaa 2 238 milj. markkaan. Supistuminen tapahtui päivälutoissa, sillä peruskorkoinen shekkitaliluohto pysyi ennallaan, 458 milj. markkana. Keskuspankkirahoituksen muutoksen ja päivälutojen muutoksen ero johtuu liikepankkien päivätalletuksista.

Suomen Pankin päivälutoottomarkkinoilla oli vuoden lopussa päivätalletuksia 1 080 milj. markkaa ja päivälutoja 1 796 milj. markkaa. Päivätalletusten yhteismäärä oli 790 milj. markkaa suurempi ja päivälutojen 1 878 milj. markkaa pienempi kuin vuoden 1980 lopussa. Päivilutojen ja päivätalletusten erotuksen, joka vuoden vaihteessa oli 716 milj. markkaa, Suomen Pankki kattoi omalla sijoituksellaan päivälutoottomarkkinoille. Tämä oli 2 668 milj. markkaa pienempi kuin Suomen Pankin vastaava sijoitus vuotta aikaisemmin.

Rahalaitosten kanssa vuonna 1979 solmitun kassavarantosopimuksen mukaisia kassavarantotalletuksia oli vuoden lopussa 2 492 milj. markkaa, joka oli 825 milj. markkaa vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Näistä oli liikepankkien (pl. OKO ja SKOP) talletuksia 868 milj. markkaa, osuuspankkien (ml. OKO) talletuksia 586 milj. markkaa, säästöpankkien (ml. SKOP) talletuksia 730 milj. markkaa sekä Postipankin talletuksia 308 milj. mark-